

ISSN 0350-2058

ZBORNIK

PRAVNOG FAKULTETA U ZAGREBU

GODINA 62 - BROJ 1-2

ZAGREB, 2012.

**ZBORNİK PRAVNOG FAKULTETA U ZAGREBU
COLLECTED PAPERS OF ZAGREB LAW FACULTY
SAMMELSCHRIFT DER JURISTISCHEN FAKULTÄT ZAGREB
RECUEIL DES TRAVAUX DE LA FACULTÉ DE DROIT DE ZAGREB**

**Nakladnik / Publisher / Herausgeber / Editeur
PRAVNI FAKULTET U ZAGREBU**

Uredništvo / Editorial Board / Redaktion / Rédaction

Prof. dr. sc. Hrvoje Arbutina, doc. dr. sc. Zrinka Erent-Sunko, prof. dr. sc. Dubravka Hrabar,
prof. dr. sc. Ivo Josipović, doc. dr. sc. Tomislav Karlović, doc. dr. sc. Saša Nikšić,
prof. dr. sc. Marko Petrak, prof. dr. sc. Željko Potočnjak, prof. dr. sc. Nikoleta Radionov,
prof. dr. sc. Slaven Ravlić, prof. dr. sc. Maja Seršić, prof. dr. sc. Branko Smerdel

Dopisno uredništvo / Corresponding members

/ Korrespondierende Redaktion / Rédaction correspondante

Mauro Bussani (Trieste), Mirjan Damaška (Yale, New Haven), Marc Gjidara (Paris),
Janez Kranjc (Ljubljana), Joseph Marko (Graz), Franz-Stefan Meissel (Wien),
Victor Nabhan (Nottingham), Elinor Ostrom (Bloomington), Guido Pfeifer (Frankfurt am Main),
C. H. (Remco) van Rhee (Maastricht), J. A. (Robbie) Robinson (Potchefstroom),
Paul L. C. Torremans (Nottingham), Karel Wellens (Nijmegen)

Glavni urednik / Editor-in-Chief / Chefredakteur / Rédacteur en chef

Prof. dr. sc. Marko Petrak

Izvršni urednik / Executive Editor / Executivredakteur / Rédacteur exécutif

Doc. dr. sc. Tomislav Karlović

Tajnica Uredništva / Secretary / Sekretärin / Secrétaire de la rédaction

Slavica Habijan

Lektor / Korektor: dr. sc. Kristian Lewis; Vuk-Tadija Barbarić, prof.

**Adresa Uredništva / Address of the Editorial Board / Adresse der Redaktion
/ Adresse de la rédaction**

Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Trg m. Tita 3, 10000 Zagreb, Hrvatska;
tel: (385-1) 4597 500 ; faks: (385-1) 45 97 521
Internet adresa: <http://zbornik.pravo.hr>
E-mail: zbornik@pravo.hr

Naklada: 600 primjeraka / Printed in 600 copies / Auflagehöhe Expl. / Tiré à: 600 exemplaires.

Prilozi objavljeni u časopisu referiraju se u: / Contributions published in the Collected papers are indexed in: / Die in der Sammelschrift veröffentlichten Beiträge werden zitiert in: / Aux articles publiés dans ce Recueil on se réfère dans: Index to foreign legal periodicals, Drant – Droits Antiques, Political Science Complete – EBSCO, Scopus, Worldwide Political Science Abstracts.

Design naslovnice: FAB d.o.o.

Grafička priprema: Gordana Vinter

Tisak: Sveučilišna tiskara d.o.o., Zagreb, Trg maršala Tita 14

Sadržaj

<i>In honorem</i> Krešimir Sajko (prof. dr. sc. Hrvoje Sikirić)	7
---	---

Međunarodno privatno pravo

Prof. Dr. Dr. h.c. Jürgen Basedow: <i>Der Raum des Rechts und das internationale Privatrecht</i>	23
Prof. dr. sc. Vilim Bouček: <i>Deliktni statut i nepošteno tržišno natjecanje u Uredbi Rim II</i>	39
Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Erik Jayme: <i>Zur Anwendung kroatischen Erbrechts durch deutsche Gerichte</i>	55
Prof. Dr. Dr. h.c. Joseph Straus: <i>Das Regime des European Telecommunications Standards Institute - ETSI: Grundsätze, anwendbares Recht und die Wirkung der ETSI gegenüber abgegebenen Erklärungen</i>	67
Prof. dr. sc. Vesna Tomljenović: <i>Tumačenje kolizijskih pravila međunarodnih konvencija - primjer tumačenja kolizijskih odredbi Haaške konvencije o prometnim nezdodama</i>	101
Dr. sc. Ivo Grbin: <i>Hrvatska sudska praksa u sporovima s međunarodnim obilježjem</i>	153

Međunarodno građansko procesno pravo

Prof. Ronald A. Brand: <i>Recognition Jurisdiction and the Hague Choice of Court Convention</i>	177
Prof. dr. sc. Mihajlo Dika: <i>Prorogacija mjesne nadležnosti u hrvatskom pravu</i>	211
Prof. dr. sc. Jasenko Marin: <i>Uređenje sudske nadležnosti u Konvenciji o ugovorima o međunarodnom prijevozu robe u cijelosti ili djelomično morem iz 2009.</i>	229
Dr. sc. Ines Medić Musa: <i>Poboljšana suradnja - Quo vadis, Europa?</i>	257
Prof. dr. sc. Hrvoje Sikirić: <i>Priznanje sudskih odluka prema Uredbi Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o sudskoj nadležnosti i priznanju i ovrsi odluka u građanskim i trgovačkim predmetima</i>	289

Prof. Dr. Dr. h.c. Fritz Sturm, Dr. Gudrun Sturm: <i>Das europäische Nachlasszeugnis</i>	331
Prof. dr. sc. Alan Uzelac: <i>O razvoju pravnih sredstava za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. Afirmacija ili kapitulacija u borbi za djelotvorno pravosuđe?</i>	359

Međunarodna trgovačka arbitraža i alternativno rješavanje sporova

Prof. dr. sc. Davor Babić: <i>Pravičan i pošten tretman ulaganja u međunarodnom investicijskom pravu</i>	397
Prof. dr. sc. Gašo Knežević: <i>Marginalije o pojmovima privatne pravde i ADR-a s aspekta arbitraže i medijacije</i>	417
Dr. Andreas Reiner: <i>Final Offers and Sealed Offers as a Means of Reducing the Time and Cost of Arbitration</i>	437
Prof. Dr. Tibor Várady: <i>Control of Arbitral Awards and the Relevance of Newly Discovered Facts</i>	457

Privatno pravo - poredbeno i hrvatsko

Akademik Jakša Barbić: <i>Društveni ugovor kao pravni posao na kojem se temelji društvo</i>	475
Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Ulrich Drobnig: <i>Der Zinssatz bei internationalen Handelsgeschäften, insbesondere Kaufverträgen. Die Praxis der Gerichte und Schiedsgerichte</i>	535
Prof. em. Nikola Gavella: <i>O uvažavanju promjena koje pod djelovanjem ustavnosudske i sudske prakse nastaju u materijalnom pravu države legis causae</i>	563
Prof. dr. sc. Petar Miladin: <i>Poredbenopravna analiza izvanparničnog postupka u Zakonu o trgovačkim društvima i prijedlozi de lege ferenda</i>	589
Prof. dr. sc. Siniša Petrović, Tomislav Jakšić, mag. iur.: <i>Right of Establishment and Corporate Mobility - An Outline of Issues</i>	635
Prof. dr. sc. Nina Tepeš: <i>Mehanizam popunjavanja pravnih praznina u Konvenciji Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj kupoprodaji robe i unifikacija prava međunarodne kupoprodaje</i>	669

Prof. Dr. Lajos Vékás: *Das Schadenshaftungsregime im Leistungsstörungenrecht in der Expertenvorlage zu dem neuen ungarischen Zivilgesetzbuch* 699

Međunarodno pravo

Prof. dr. sc. Davorin Lapaš: *Međunarodna organizacija kao stranka međunarodnog spora*..... 711

Prof. dr. sc. Maja Seršić: *Diplomatska zaštita*..... 735

Prof. dr. sc. Budislav Vukas: *Nepreciznosti kodifikacije pravila o međunarodnim ugovorima* 753

Prilog:

Bibliografija - prof. em. Krešimir Sajko..... 763

IN HONOREM KREŠIMIR SAJKO

I.

Na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu profesor Krešimir Sajko proveo je četrdeset i jednu godinu. Zaposlio se 1964. kao asistent, u zvanje docenta izabran je 1970., izvanrednog profesora 1976., redovitog profesora prvi put 1979., pa ponovno 1985., 1990. i 1995. Umirovljen je 1. listopada 2005. kao redoviti profesor u trajnom zvanju i predstojnik Katedre za međunarodno privatno pravo. Sveučilište u Zagrebu dodijelilo mu je 2006. godine počasno zvanje i titulu *professor emeritus*.

Na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je 1958., a 1964., na Međunarodnom fakultetu za poredbeno pravo u Strasbourgu, stekao je *Diplome Superieure de Droit Compare*.

Magistrirao je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1965. Doktorirao je 1969. na Sveučilištu u Ljubljani s doktorskom disertacijom pod naslovom *Državljanstvo poduzeća u međunarodnom privatnom pravu*.

Profesor emeritus Sajko svojim predanim radom ostvario je djelo koje ga uvrštava u najodličnije nastavnike i znanstvenike Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Taj rad nastavio je i nakon odlaska u mirovinu i on traje i danas.

II.

Znanstveni i stručni opus profesora emeritusa Sajka iznimno je bogat, vrijedan i raznovrstan. U prvom se redu odnosi na materiju međunarodnoga privatnog prava, no obuhvaća i neka toj grani prava srodna pravna područja, ponajprije međunarodno privatno procesno pravo i pravo međunarodne trgovačke arbitraže. Uz to publicirao je radove iz međunarodnoga ekonomskog prava, međunarodne zaštite kulturnih dobara, ekološkog prava i prava stranih ulaganja. Ova sadržajna raznolikost svjedoči o širini njegova znanstvenog i stručnog interesa.

Profesor Sajko objavio je i niz stručnih radova. I u tim radovima profesor Sajko koristi se znanstvenim instrumentarijem da bi pružio relevantne informacije iz problematike na koju se pojedini rad odnosi.

1. PODRUČJE MEĐUNARODNOGA PRIVATNOG PRAVA

Znanstveni rad profesora Sajka u području međunarodnoga privatnog prava najprikladnije je razvrstati u dvije temeljne cjeline, opća i posebna pitanja međunarodnoga privatnog prava.

1.1. Opća pitanja međunarodnoga privatnog prava

Opća pitanja međunarodnoga privatnog prava profesor Sajko obrađuje u dvjema knjigama, jednoj monografiji i nizu znanstvenih rasprava i članaka objavljenih u zemlji i inozemstvu.

Najvažnije opće djelo je knjiga *Međunarodno privatno pravo - Opći dio*. Prvo izdanje objavljeno je 1982. Izmijenjena i dopunjena izdanja objavljivana su 1983. (drugo izdanje), 1996. (treće izdanje), 2005. (četvrto izdanje) te 2009. godine (peto izdanje). Nakon magistralnog djela profesora Bertolda Eisnera s početka pedesetih godina prošlog stoljeća, ovo je djelo najcjelovitiji rad u Hrvatskoj o općem dijelu međunarodnoga privatnog prava. U prva tri izdanja obrađen je bio samo opći dio međunarodnoga privatnog prava i njegovi pravni instituti. Već prvo izdanje iznimno je važno barem na dvjema razinama. Prvo, u njemu je profesor Sajko argumentiranim tumačenjem često nejasnih rješenja propisa bivše Jugoslavije otvorio put stvaranju nove i suvremene terminologije hrvatskoga međunarodnog privatnog prava. Drugo, ono je bitan doprinos hrvatskoj doktrini općeg dijela međunarodnoga privatnog prava jer se u njemu prvi put obrazlažu neki od instituta opće dijela, kao npr. vremenska dimenzija primjene kolizijskih pravila, odnosno intertemporalno pravo te institut prilagođavanja. Od četvrtog izdanja nadalje, uz opći dio međunarodnoga privatnog prava, profesor Sajko uvodi nove dijelove u kojima obrađuje izabrana pitanja iz posebnog dijela međunarodnoga privatnog prava u užem smislu te međunarodnoga procesnog prava, uključujući i europsko međunarodno privatno i međunarodno procesno pravo, što je značajno sadržajno proširenje i obogaćenje knjige. Sadržajne promjene utjecale su i na naziv djela. Djelo sada nosi naslov *Međunarodno privatno*

pravo. Tu strukturu zadržava i peto izdanje, s time da su dodani novi sadržaji u dijelovima knjige koji se odnose na posebni dio međunarodnoga privatnog prava, na međunarodno privatno procesno pravo i europsko međunarodno privatno i procesno pravo.

Sažeti prikaz ovog najvažnijeg djela profesora Sajka dajemo stoga na temelju njegova petog izdanja. Knjiga je podijeljena u četiri temeljna poglavlja. U prvom poglavlju razmatraju se pojam, metoda i zadaća međunarodnoga privatnog prava i njemu susjednih pravnih područja, povijesni razvoj i sadašnje stanje doktrine te navode i daju najvažnije karakteristike izvora hrvatskoga i poredbenog međunarodnog privatnog prava. Težište knjige je na razradi metoda kojima se uređuju privatnopravne situacije s međunarodnim obilježjem i koje su, uvijek uz primjenu poredbenopravne metode, predmet drugog i trećeg poglavlja. U drugom poglavlju, posvećenom temeljnoj metodi međunarodnoga privatnog prava - kolizijskopravnoj metodi, nakon detaljne analize kolizijskog pravila - pojam, vrsta, struktura i načini njegova oblikovanja, analiziraju se osnovni instituti općeg dijela međunarodnoga privatnog prava - kvalifikacija, uzvrat i upućivanje dalje, prijeverno zaobilaženje prava, prilagođavanje, primjena stranog prava, kako utječe promjena prava na primjenu mjerodavnog prava te institut javnog poretka. Predmet trećeg poglavlja koje sadržava tri dijela ostale su metode za uređivanje privatnopravnih situacija s međunarodnim obilježjem. U prvom dijelu analiziraju se posebne metode koje isključuju ili dopunjuju kolizijskopravnu metodu - metoda pravila neposredne primjene i metoda posebnih materijalnih pravila. U drugom dijelu profesor Sajko razmatra međunarodnu trgovačku arbitražu i mirenje s međunarodnim obilježjem. Objedinjujući svoje spoznaje utemeljene na znanstvenim istraživanjima tih dvaju pravnih područja i svoje veliko iskustvo arbitra, profesor Sajko obrazlaže da se ta materija uređuje svim već u knjizi ranije analiziranim metodama, općom i posebnima, ali i pravilima međunarodnog procesnog prava, te na temelju toga opravdano utvrđuje da se u toj materiji zapravo primjenjuje posebna kombinacija svih metoda međunarodnoga privatnog i procesnog prava. Ovo shvaćanje predstavlja *novum* u razradi metoda kojima se uređuju privatnopravne situacije s međunarodnim obilježjem. U trećem dijelu razmatraju se važnije metode, odnosno načini uređivanja privatnopravnih interlokalnih i međunarodnih situacija u SAD-u. Četvrto poglavlje, uneseno od četvrtog izdanja, posvećeno je europskom međunarodnom privatnom i međunarodnom procesnom pravu. Uvođenje tog poglavlja iznimno je važno s obzirom na buduće članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji i potrebu proučavanja izvora europskog prava iz područja

međunarodnoga privatnog i međunarodnoga procesnog prava te predstavlja njihovu prvu cjelovitu analizu u doktrini hrvatskoga međunarodnog privatnog, odnosno međunarodnog procesnog prava.

Temeljna metoda kojom se profesor Sajko u svojem znanstvenom opusu služi, a najpreglednije dolazi do izražaja upravo u knjizi Međunarodno privatno pravo, jest metoda poredbenopravne analize. Profesor Sajko polazi najčešće od hrvatskih nacionalnih pravnih rješenja i stavova sudske prakse te ih uspoređuje s poredbenim pravnim izvorima, kako nacionalnim, tako i međunarodnim i sa stavovima poredbene judikature, a vlastiti stavovi koje zauzima rezultat su produbljene kritičke analize stavova zauzetih u poredbenopravnoj doktrini. Otvaranjem ovako širokog poredbenopravnog horizonta profesor Sajko olakšava hrvatskim teoretičarima i praktičarima pravnu orijentaciju pri obradi pojedinih pitanja, a zakonodavcu daje dodatne argumente *de lege ferenda* za izmjenu nekih postojećih rješenja hrvatskoga međunarodnog privatnog i procesnog prava, odnosno donošenje novih.

Drugi dio znanstvenog opusa profesora Sajka koji se odnosi opći dio međunarodnoga privatnog prava su njegove znanstvene rasprave i članci posvećeni pojedinim poredbenim sustavima međunarodnoga privatnog prava, studije i članci o pravnom položaju stranaca te članci o pojedinim pravnim institutima općeg dijela međunarodnoga privatnog prava.

Najvažnije djelo profesora Sajka iz opusa o stranim sustavima međunarodnoga privatnog prava sigurno je monografija *Američko međunarodno privatno pravo*, Zagreb, 1976. U vrijeme kada je objavljena, bila je jedna od rijetkih monografija o američkom međunarodnom privatnom pravu koja je napisana izvan SAD-a. Sadržaj koji knjiga obrađuje nije se izvan SAD-a do tada, uz iznimku djela Ehrenzweiga i Jaymea, uopće monografski obrađivao. Rad je zbog toga značajan ne samo za hrvatsko, već i za komparativno proučavanje međunarodnoga privatnog prava uopće. Znanstvena vrijednost monografije je ponajprije u tome što sistematski daje analizu općih instituta američkog prava, pri čemu se uvijek ukazuje na posebne metode rješavanja situacija s međunarodnim obilježjem, potpuno različitih od metoda koje se primjenjuju u međunarodnom privatnom pravu kontinentalne Europe. U knjizi je obuhvaćeno međunarodno privatno pravo i interteritorijalno pravo SAD-a. U dijelu o općim pitanjima težište je na analizi razvoja američkoga međunarodnog privatnog prava i njegovim novijim teorijama, što je posebno važno ne samo zbog činjenice da je u SAD-u, kao zemlji *common law* sustava prava, sudska praksa pretežni izvor prava, pri čemu na nju utječe i pravna znanost, već i zbog činjenice da američko međunarodno

privatno pravo karakterizira poseban pristup rješavanju privatnopravnih situacija s međunarodnim obilježjem, koji se bitno razlikuje od načina njihova rješavanja u državama sustava *civil law* prava, kojima pripada i Hrvatska. Posebnosti američkoga međunarodnog privatnog prava profesor Sajko detaljnije je razradio analizirajući neka statusna pitanja, stvarni statut, sudbenost u interitorijalnim i međunarodnoprivatnopravnim predmetima, priznanje i izvršenje stranih odluka te pravni položaj stranaca. Izabrana pitanja američkoga međunarodnog privatnog prava profesor Sajko nastavio je obrađivati i kasnije u nizu znanstvenih radova od kojih ističemo tekst o Drugom Restatementu prava o sukobu prava.

U pojedinačnim radovima profesor Sajko obradio je međunarodno privatno pravo Austrije, Francuske, Norveške, Švedske, Švicarske, Poljske i Turske. Analizirao je i rješenja alžirskoga međunarodnog privatnog prava te izabrana pitanja internih sukoba zakona u afričkim državama, a uspoređivao je i opća načela kineskoga građanskog prava s istočnoeuropskim međunarodnim privatnim pravom. Već sama širina geografskog područja na koje se radovi odnose svjedoče ne samo koliku je važnost profesor Sajko od početaka svojeg znanstvenog djelovanja pridavao izučavanju poredbnopravnih rješenja, već i potvrđuje da je poredbenopravna metoda osnovna metoda na kojoj on temelji svoja znanstvena istraživanja.

Daljnje opće djelo o međunarodnom privatnom pravu je knjiga *Die Rechtstellung der Ausländer in Jugoslawien*, Baden-Baden, 1976. O pravnom položaju stranih osoba (fizičkih i pravnih) u tadašnjoj Jugoslaviji bila je do tada objavljena samo jedna knjiga (Bartoš-Nikolajević, 1950.) pa je izdavanjem knjige profesora Sajka popunjena ta praznina. U knjizi profesor Sajko analizira posebna materijalna pravila kojima se uređivao položaj stranaca u tadašnjoj Jugoslaviji. Knjiga je značajna za teoriju općeg dijela međunarodnoga privatnog prava po tome što prihvaća postojanje posebnih materijalnih pravila, kao jedne od metoda uređivanja privatnopravnih situacija s međunarodnim obilježjem, te argumentirano znanstveno razrađuje njezinu primjenu. Na taj način profesor Sajko prihvaća stav koji je izvorno postavio Neuhaus, prema kojem međunarodno privatno pravo osim kolizijskih pravila obuhvaća i posebna materijalna pravila. U dijelu knjige koji se odnosi na pravni položaj stranih fizičkih osoba profesor Sajko analizira pitanja njihove slobode kretanja i nastanjanja, stjecanje nekretnina i raspolaganje nekretninama, naknadu za nacionaliziranu i oduzetu imovinu, zaštitu prava intelektualnog vlasništva, obiteljsko pravo, radno pravo i njihov položaj u postupku pred domaćim sudovima. U dijelu knjige koji se

odnosi na pravni položaj stranih poduzeća, trgovačkih društava, profesor Sajko razmatra njihovu državnu pripadnost i njihov pravni položaj. Pravni položaj stranih osoba profesor Sajko nastavio je sustavno proučavati i objavljivati radove iz tog područja i nakon ovog monografskog prikaza.

Profesor Sajko analizirao je i niz izabranih pravnih instituta iz općeg dijela međunarodnoga privatnog prava. Ističemo radove koji se odnose na izvore međunarodnoga privatnog prava, analizu pojedinih poveznica važnih za određivanje mjerodavnog prava, institute javnog poretka, uzajamnosti i odmazde u međunarodnom privatnom pravu. S obzirom na federalnu strukturu bivše države, veliku važnost imali su radovi profesora Sajka o nejedinstvenim pravnim porecima, posebno teritorijalno nejedinstvenim pravnim porecima i o interlokalnim kolizijskim pravilima. Iznimno zanimljive su i njegove rasprave o odnosu međunarodnoga javnog i međunarodnoga privatnog prava te o sukcesiji država i međunarodnom privatnom pravu.

Navedeni radovi promatrani zajedno pokazuju ne samo iznimno poznavanje profesora Sajka svih pojedinosti poredbenoga međunarodnog privatnog prava, već i njegovo vrhunsko znanstveno iskustvo. Rezultati njegovih istraživanja neizbrisiv su doprinos razvoju hrvatske pravne misli i općenito znanosti međunarodnoga privatnog prava. Zbog toga je posve razumljivo da je znanstveni opus profesora Sajka imao odjek i u inozemnoj doktrini, a kako je dosta objavljivao u inozemstvu, mnogi se inozemni autori pozivaju na njegove radove.

1.2. Posebna pitanja međunarodnoga privatnog prava

U znanstvenom opusu profesor Sajko obradio je različita posebna pitanja međunarodnoga privatnog prava. Znanstvene rasprave i članci obuhvaćaju osobni statut pravnih osoba, stvarni statut, ugovorni statut, izvanugovorni statut i obiteljski statut. Pisao je mnogo i o Haškim konvencijama iz međunarodnoga privatnog prava.

Svoj znanstvenoistraživački rad iz područja osobnog statuta pravnih osoba profesor Sajko počeo je već izradom doktorske disertacije *Državljanstvo poduzeća u međunarodnom privatnom pravu*, Ljubljana, 1976. U doktorskoj disertaciji koja je rađena vrlo akribično profesor Sajko dao je produbljenu znanstvenu razradu i sintezu ovog iznimno važnog pitanja iz osobnog statuta pravnih osoba, davši prikaz stajališta o državnoj pripadnosti poduzeća prihvaćenih u poredbenoj doktrini i judikaturi te međunarodnim ugovorima, način određivanja državne

pripadnosti poduzeća, priznanje stranih poduzeća i njihovu državnu pripadnost te promjenu i gubitak državne pripadnosti. Tu tematiku nastavio je istraživati i kasnije, pišući osobito o pravnom položaju pravnih osoba koje posluju u inozemstvu. Vjeran poredbenom pristupu, posebno je istraživao organizaciju poduzeća u istočnoeuropskim državama.

Pravu mjerodavnom za odnose u vezi sa stvarima profesor Sajko posvetio je nekoliko radova i u njima je, osim općih pitanja stvarnog statuta, posebno pisao o pridržaju prava vlasništva u međunarodnom privatnom pravu.

Pravo mjerodavno za ugovorne i izvanugovorne obveze, odnosno ugovorni i izvanugovorni statut, područje je u kojem je profesor Sajko napisao niz iznimno zanimljivih znanstvenih radova.

Premda zbog posebnosti sadržaja koji obrađuje izlazi (i) izvan određivanja ugovornog statuta, zbog važnosti i opsega djela, treba posebno izdvojiti studiju *Ugovori s međunarodnim obilježjem u izgradnji nuklearnih elektrana - Kako povećati pravnu zaštitu jugoslavenskih investitora*, Zagreb, 1982. koju je profesor Sajko napisao zajedno s dr. *Brankom Vukmirom*. U studiji autori analiziraju odredbe ugovora o izgradnji nuklearnih elektrana tako da se u prvom dijelu obrazlažu pretpostavke za sklapanje takvih ugovora, a u drugom dijelu daje sveobuhvatna poredbenopravna analiza važnijih ugovornih odredaba, pri čemu se ističu razlike između pojedinih pravnih sustava po kojima se najčešće takve odredbe ocjenjuju.

U velikom broju pojedinačnih radova o ugovornom statutu, osim radova koji se odnose na određivanje prava mjerodavnog za ugovore općenito, profesor Sajko posebno je istraživao pravo mjerodavno za ugovor o licenci, za izdavačke ugovore, međunarodnoprivatnopravne aspekte ugovora o prijenosu tehnologije te pravo mjerodavno za ugovor o osiguranju i reosiguranju od odgovornosti za nuklearnu štetu. Niz radova iz područja ugovornog statuta u kojima je profesor Sajko obrađivao ugovor o radu s međunarodnim obilježjem čini vrlo vrijednu zaokruženu cjelinu. Pisao je i o vrlo suptilnim pitanjima o kojima poredbeno postoje znatne razlike na materijalnopravnoj razini, pa je njihovo kolizijskopravno rješavanje, odnosno određivanje mjerodavnog prava to važnije, npr. institut zastupanja, posebno zastupanje na temelju punomoći. U radovima koji se odnose na izvanugovorni statut profesor Sajko je, osim općih pitanja prava mjerodavnog za izvanugovorne obveze, pisao i o međunarodnoprivatnopravnoj problematici odgovornosti proizvođača za proizvode te o zaštiti potrošača.

U okviru radova koji se odnose na obiteljski statut posebno su značajni radovi profesora Sajka napisani kao prilog kodifikaciji međunarodnoga privatnog prava bivše države, na koje ćemo se osvrnuti kasnije. Osim tih radova, vrijedno je

istaknuti znanstvene radove o pravu mjerodavnom za bračnoimovinske odnose te o određivanju obiteljskog statuta pri upućivanju na nejedinstveni pravni poredak, što je posebno bilo važno zbog činjenice da je materija obiteljskog prava u Jugoslaviji bila u nadležnosti tadašnjih republika.

Jednako kao što je to slučaj s radovima koji se odnose na opći dio međunarodnoga privatnog prava, i mnogi od radova koji se odnose na posebni dio međunarodnoga privatnog prava objavljeni su u inozemnim časopisima ili pisani za međunarodne skupove. Potreba objavljivanja u inozemstvu izraz je stava koji je profesor Sajko prihvatio već na početku, a ustrajno ga zastupao i primjenjivao tijekom cijele karijere, prema kojem se pravna znanost, pa tako i znanost međunarodnoga privatnog prava, zasniva na općim znanstvenim načelima. Zbog toga je kao vodilju svojeg znanstvenog i stručnog rada slijedio stav prema kojem se domaća doktrina i njezini znanstveni rezultati mogu najbolje objektivno vrednovati njihovim iznošenjem pred međunarodnu znanstvenu javnost, odnosno objavljivanjem radova u inozemstvu i sudjelovanjem na međunarodnim znanstvenim skupovima.

Profesor Sajko je kao ekspert sudjelovao u radu Haške konferencije za međunarodno privatno pravo u okviru koje su donesene mnogobrojne konvencije koje su važan izvor ujednačenoga međunarodnoga privatnog i međunarodnog procesnog prava. Rad profesora Sajka bio je iznimno visoko ocjenjivan. Svoje ekspertno znanje iskoristio je objavivši kratke, ali vrlo vrijedne komentare niza haških konvencija, međunarodnih ugovora iz područja međunarodnoga privatnog i procesnog prava, upoznavajući na taj način domaću znanstvenu i stručnu javnost s radom i rezultatima rada Haške konferencije.

1.3. Europsko međunarodno privatno i procesno pravo

Profesor Sajko napisao je niz radova iz područja europskoga međunarodnog privatnog i međunarodnog procesnog prava. Zbog njihove važnosti za prilagodbu hrvatskoga međunarodnog privatnog i procesnog prava pravu Europske unije potrebno ih je u ovom prikazu znanstvenog opusa profesora Sajka izdvojiti u posebnu cjelinu. U tim radovima detaljno je analizirao rješenja najvažnijih europskih izvora, kako onih koja sadržavaju unificirana kolizijska pravila, tako i onih koji sadržavaju unificirana pravila o nadležnosti i priznanju i ovrsi odluka. Pisao je o Rimskoj konvenciji, Uredbi Rim I, Uredbi Rim II, Bruxelleskoj konvenciji, Luganskoj konvenciji te Uredbi Bruxelles I.

2. MEĐUNARODNO PRIVATNO PROCESNO PRAVO

O izabranim pitanjima međunarodnoga privatnog procesnog prava profesor Sajko pisao je u svojem udžbeniku o međunarodnom privatnom pravu. Osim toga, napisao je nekoliko znanstvenih radova o međunarodnoj nadležnosti u hrvatskom međunarodnom privatnom pravu, o sporazumu o nadležnosti te o priznanju i izvršenju stranih odluka. Pisao je i o vrlo složenoj temi stečaja s međunarodnim obilježjem.

3. MEĐUNARODNA TRGOVAČKA ARBITRAŽA I RJEŠAVANJE SPOROVA MIRENJE

Iz prava međunarodne trgovačke arbitraže profesor Sajko je u suautorstvu objavio jednu knjigu i napisao niz znanstvenih rasprava i članaka. Oni se mogu podijeliti na one u kojima je pisao o međunarodnim ugovorima kao izvorima prava međunarodne trgovačke arbitraže, na one u kojima je obrađivao pojedina pitanja iz tog pravnog područja te na radove u kojima je razmatrao priznanje i izvršenje stranih pravorijeka.

Profesor Sajko u suautorstvu s profesorom *Mihajlom Dikom* objavio je knjigu *Arbitražno rješavanje međunarodnih trgovačkih sporova*, Zagreb, 1989. U tom djelu profesor Sajko obradio je ugovor o arbitraži koji predstavlja temelj svakog arbitražnog postupka, institut arbitrabilnosti - *ratione materiae, jurisdictionis* i *personae* te kontrolu arbitrabilnosti kao i pravo mjerodavno za arbitražni postupak i sudsku kontrolu valjane primjene prava koje je primijenjeno u arbitražnom postupku. Izlaskom ove knjige smanjena je praznina koja je postojala u tadašnjoj literaturi prava međunarodne trgovačke arbitraže. Knjiga je vrijedan doprinos praktičnoj obradi arbitražnog rješavanja međunarodnih trgovačkih sporova jer osim analize osnovnih pojmova daje relevantne podatke o internom, međunarodnom i komparativnom uređenju instituta te o stavovima doktrine i judikature.

U radovima koji se odnose na međunarodne ugovore kao izvor prava međunarodne trgovačke arbitraže profesor Sajko pisao je o dvama najvažnijim međunarodnim ugovorima, Newyorškoj konvenciji i Washingtonskoj konvenciji. Vrlo sadržajne radove napisao je i o investicijskim arbitražama, odnosno o dvostranim ugovorima o poticanju i zaštiti stranih ulaganja i arbitražnom rješavanju sporova na temelju tih međunarodnih ugovora.

Kao i u drugim cjelinama iz svojeg znanstvenog opusa, profesor Sajko i u ovoj je cjelini pisao i o nizu posebnih pitanja. Nekoliko radova posvetio je ugovoru o arbitraži kao temelju arbitraže, različitim aspektima arbitrabilnosti, mjerodavnom pravu za bit spora, pravorijeku i vrstama pravorijeka. Svjestan važnosti priznanja i izvršenja pravorijeka u jurisdikciji različitoj od one u kojoj je pravorijek donesen, iznimnu pozornost posvetio je i tom pitanju.

Uvijek otvoren novim idejama, profesor Sajko prihvatio je institut mirenja kao jedan od načina rješavanja sporova izvan suda. Osim što je približio taj način rješavanja sporova, pišući o poredbenim iskustvima i samom institutu, profesor Sajko sudjelovao je kao član radnih grupa u normativnom uređenju mirenja. Od samog osnivanja Centra za mirenje pri Hrvatskoj gospodarskoj komori predsjednik je tog Centra.

4. MEĐUNARODNO EKONOMSKO PRAVO, MEĐUNARODNA ZAŠTITA KULTURNIH DOBARA, EKOLOŠKO PRAVO, STRANA ULAGANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Predstavljajući znanstveni opus profesora Sajka treba navesti i još četiri teme koje je istraživao i o kojima je napisao vrijedne radove, a njima pristupa i s gledišta međunarodnoga privatnog prava.

4.1. Međunarodno ekonomsko pravo

Profesor Sajko s dr. Vukmirom objavio je i dvije knjige iz područja međunarodnoga ekonomskog prava.

U knjizi *Pravni i organizacijski okviri međunarodne pomoći i ekonomske suradnje*, Zagreb, 1973., predstavili su rezultate svojih istraživanja međunarodnih ugovora koji se odnose na međunarodnu gospodarsku pomoć i na međunarodnu ekonomsku suradnju te rješenje unutarnjeg prava pojedinih država o organiziranju te važne materije. U knjizi su dali pregled najvažnijih višestranih, regionalnih i dvostranih ugovora te analizirali njihovo sadržajno polje primjene. Istraživanja su utemeljena na uspoređivanju različitih stajališta u doktrini i sudskoj praksi na temelju kojih autori u svojim zaključcima navode razlogu u korist uređivanja međunarodne ekonomske suradnje putem međunarodnih ugovora.

U knjizi *Grupa Svjetske banke, zemlje u razvoju i Jugoslavija*, Zagreb, 1975., autori su dali cjelovit pravni, organizacijski i financijski aspekt te djelomični ekonomski aspekt uloge i rada grupe Svjetske banke, pri čemu je fokus njihovih istraživanja bio na radu i suradnji grupe Svjetske banke sa zemljama u razvoju. U vrijeme izdavanja knjiga je bila izniman doprinos razumijevanju načina djelovanja grupe Svjetske banke.

4.2. Međunarodna zaštita kulturnih dobara

Profesor Sajko aktivno je proučavao nacionalnu i međunarodnu zaštitu kulturnih dobara, posebno je pisao o UNIDROIT-ovoj konvenciji o ukradenim ili ilegalno izvedenim kulturnim predmetima. Kao rezultat istraživanja i rada na ovoj temi profesor Sajko je na poslijediplomskom magistarskom i doktorskom studiju na smjeru međunarodno javno i privatno pravo uveo predmet Međunarodna zaštita kulturnih dobara.

4.3. Ekološko pravo

Treća posebna tema koju treba spomenuti jest međunarodnoprivatnopravna problematika zaštite okoliša. Kao što je u mnogim svojim raspravama i člancima radio, profesor Sajko je i ovdje, nakon dane analize problema, predlagao moguća rješenja.

4.4. Strana ulaganja u Republici Hrvatskoj

Osim o arbitražnom rješavanju sporova temeljem međunarodnih ugovora o zaštiti i poticanju stranih ulaganja, profesor Sajko pisao je i o materijalnom pravnom aspektu stranih ulaganja u Republici Hrvatskoj. Zajedno s *Hrvojem Sikirićem* objavio je knjigu *Gesellschaftsrecht und ausländische Investitionen in Kroatien*, 1993., Innsbruck/Wien. U knjizi se uvodno daje prikaz pravnog poretka Republike Hrvatske relevantnog za pravni položaj stranih ulagača, osnivanje, djelovanje i prestanak pojedinih vrsta trgovačkih društava te izabrana pitanja deviznog, carinskog, radnog i poreznog prava, stjecanja nekretnina, pravne zaštite u sudskom i arbitražnom postupku te zaštite prava industrijskog vlasništva, sve s gledišta pravnog položaja stranih ulagača.

III.

Dolaskom na fakultet profesor Sajko aktivno se uključio u rad na kodifikaciji tadašnjega jugoslavenskog međunarodnog privatnog prava. Taj značajni poduhvat pokrenuo je već u šezdesetim godinama proteklog stoljeća akademik *Natko Katičić*, tadašnji predstojnik Katedre za međunarodno privatno pravo i predstojnik Instituta za međunarodno pravo i međunarodne odnose. Tako su već 1967. u okviru tog instituta *Katičić*, *Matić* i *Sajko* objavili *Teze Zakona o međunarodnom privatnom pravu*. Nakon toga su, 1970. i 1972. godine, objavili *Nacrt prijedloga zakona za kodifikaciju međunarodnog obiteljskog prava*. Profesor Sajko napisao je odredbe o posvojenju, pozakonjenju i starateljstvu. Teze su zbog svojih sadržajnih i nomotehničkih kvaliteta bile gotovo u cijelosti prihvaćene i većim dijelom pretočene u Zakon o međunarodnom privatnom pravu iz 1982. godine. U okviru Teza profesor Sajko pripremao je i predlagao rješenja kojima se uređivalo višestruko državljanstvo, primjena stranog prava, osobni statut fizičkih i pravnih osoba, radni statut, starateljstvo, pozakonjenje i posvojenje. Svojim radom profesor Sajko doprinio je kvaliteti, transparentnosti i preglednosti kasnije jugoslavenske kodifikacije čija su rješenja 1991. u potpunosti, nakon osamostaljenja Republike Hrvatske, postala hrvatsko međunarodno privatno pravo.

Zajedno sa suradnicima s Katedre za međunarodno privatno pravo (*H. Sikirić* i *V. Bouček*) profesor Sajko je, uzimajući u obzir poredbena rješenja međunarodnoga privatnog prava, sudsku i arbitražnu praksu, kao i domaću i inozemnu pravnu doktrinu, pokrenuo izradu *Teza za hrvatski Zakon o međunarodnom privatnom pravu*, Zagreb, 2001. Svaku tezu autori su potkrijepili obrazloženjem, a argumente za predložena rješenja autori su vrlo često nalazili u europskom međunarodnom privatnom pravu, čime su željeli, u sklopu materije međunarodnoga privatnog prava, doprinijeti prilagođavanju hrvatskog prava europskom pravu.

IV.

Kao nastavnik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu ostavio je velik trag. Na diplomskom studiju, osim što je sadržajno osuvremenio temeljni kolegij koji je predavao na diplomskom studiju, Međunarodno privatno pravo, u program diplomskog studija uveo je nove predmete i to predmet Rješavanje sporova arbitražom i mirenjem, koji je preimenovan u Arbitražno rješavanje sporova s

međunarodnim obilježjem, te predmet Europsko međunarodno privatno pravo. Predavao je na tri poslijediplomska studija, i to na poslijediplomskom studiju iz međunarodnoga javnog i međunarodnog privatnog prava, poslijediplomskom studiju iz trgovačkog prava i prava društava i poslijediplomskom studiju iz europskog prava. Nakon uvođenja doktorskih studija u nastavni program Fakulteta predavao je na smjeru iz međunarodnog javnog i privatnog prava, smjeru iz trgovačkog prava i prava društava te smjeru iz europskog prava, a nastavio je predavati i nakon što je doktorski studij preoblikovan u jedinstven doktorski studij. Kao nastavnik na poslijediplomskom studiju uveo je i predavao predmete: Američko međunarodno privatno pravo, Pravna pitanja međunarodnoga prijenosa tehnologije, Prilagodba hrvatskog prava europskom pravu te Međunarodna zaštita kulturnih dobara.

Osim na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, profesor Sajko predavao je na diplomskom studiju na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Rijeci te na poslijediplomskom studiju Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu.

Profesor Sajko bio je mentor, odnosno sudjelovao kao član u većem broju postupaka za stjecanje naslova magistra i doktora znanosti. Bio je mentor najvećem broju svih sada djelatnih nastavnika međunarodnoga privatnog prava na pravnim fakultetima u Hrvatskoj.

Profesor Sajko dao je znatan doprinos ne samo ugledu Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, već i samog Sveučilišta u Zagrebu. Učinio je to gostujući kao nastavnik na mnogobrojnim inozemnim visokoškolskim ustanovama i institutima i pokrećući raznolike oblike međunarodne akademske i znanstvene suradnje u zemlji i inozemstvu.

Kao nastavnik s iznimnim ugledom u inozemstvu profesor Sajko bio je gostujući nastavnik, odnosno održavao je pozvana predavanja na mnogobrojnim inozemnim pravnim fakultetima i institutima. Predavao je u Austriji na Pravnom fakultetu u Innsbrucku, u Japanu na Riouku i Tirsumeikan Sveučilištu u Kyotu, u Nizozemskoj na Asser Collegeu u Haagu, u Njemačkoj na pravnim fakultetima u Münchenu, Hamburgu, Kielu, Mainz, Marburgu i Saarbrücken, u Poljskoj na pravnim fakultetima u Krakovu i Poznanju, u Sloveniji na Pravnom fakultetu u Mariboru, u Švicarskoj na Pravnom fakultetu u Lausannei. Pozvana predavanja održao je u Italiji na Europskom institutu u Trstu i u Njemačkoj, na Max Planck institutu za poredbeno i međunarodno privatno pravo u Hamburgu i na Max Planck institutu za intelektualno vlasništvo u Münchenu. Bio je *visiting scholar* na Harvard University School of Law te *visiting professor* na Međunarodnom kršćanskom sveučilištu u Tokiju.

Profesor Sajko je, zajedno s profesorom *Željkom Maticem*, dao znatan doprinos ugledu Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i hrvatske pravne znanosti u međunarodnoj akademskoj i stručnoj zajednici svojim uspješnim radom na međunarodnim znanstvenim skupovima iz prava međunarodne trgovine poznatim pod nazivom *The Hague-Zagreb Colloquium on the Law of International Trade*, koji su početkom sedamdesetih godina pokrenuli akademik Katičić i dr. *Bert Voskuil*, direktor TMC Asser Instituta za privatno i javno međunarodno pravo, međunarodnu trgovačku arbitražu i europsko pravo iz Haaga. Od 1974. kolokvij se, svake dvije godine, održavao naizmjenice u Hrvatskoj i u Nizozemskoj. Od 1985. u organizaciji se pridružio i Pravni fakultet iz Genta, pa je i kolokvij preimenovan u *Haško-zagrebačko-gentski kolokvij o pravu međunarodne trgovine*. Na kolokvijima su uz najznačajnije hrvatske, odnosno jugoslavenske i nizozemske pravnike, kao gosti svakog od osnivača kolokvija, sudjelovali i najugledniji pravници iz mnogih zapadnih i istočnoeuropskih zemalja. Bili su to zbog toga jedinstveni susreti vrhunskih pravnika, predstavnika različitih pravnih sustava koji su dolazili iz država različitih društveno-političkih i gospodarskih uređenja. Na kolokvijima su od 1983. godine s radovima sudjelovali i studentski timovi, što ih je na poseban način obogatilo. Bilo je održano devet kolokvija, objavljeno osam knjiga, poznatih pod nazivom *Hague-Zagreb-Gent Essays on the Law of International Trade*. Ti kolokviji primjer su dosad najuspješnije i najdugotrajnije međunarodne suradnje našeg Fakulteta sa stranim znanstvenim i nastavnim ustanovama i iznimno su doprinijeli međunarodnom ugledu ne samo Pravnog fakulteta, već i Sveučilišta u Zagrebu.

Kao jedan od najuglednijih nastavnika Pravnog fakulteta profesor Sajko je, zajedno s profesorom Maticem, sudjelovao krajem osamdesetih godina i u osnivanju međunarodnoga stručnog nastavnog programa na razini poslijediplomskog studija u okviru TMC Asser Instituta, a u suradnji s nekoliko akademskih ustanova iz srednje i istočne Europe, poslijediplomskoga programa poznatog pod nazivom *Asser College Europe*. Asser College Europe bio je prvi oblik sudjelovanja nastavnika Pravnog fakulteta u jednom stalnom edukativnom programu u inozemstvu. Osim što je doprinio ugledu Pravnog fakulteta i zagrebačkog Sveučilišta, program je omogućio i obnovu nastavničkog kadra Fakulteta jer je nekolicini sadašnjih nastavnika omogućio nastavak školovanja i stručnog usavršavanja u inozemstvu.

U suradnji s profesorom dr. *Josephom Strausom* s Max Planck instituta za pravo intelektualnog vlasništva iz Münchena profesor Sajko je na Međusveučilišnom centru (Interuniversity centre) u Dubrovniku 1988. godine pokrenuo međunarodni tečaj *Intellectual property rights*.

Profesor Sajko bio je dekan Pravnog fakulteta u Zagrebu (1987. - 1989.), a obavljao je i brojne dužnosti u tijelima Pravnog fakulteta u Zagrebu i Sveučilišta u Zagrebu.

Na kraju svoje karijere profesor Sajko primio je i dostojno priznanje za svoj rad. Senat Sveučilišta u Zagrebu dodijelio je profesoru Sajku 2006. godine počasno zvanje i titulu *professor emeritus* zbog njegovih posebnih zasluga za razvitak i napredak Sveučilišta u Zagrebu te zbog njegova međunarodnog i domaćeg znanstvenog, stručnog i pedagoškog doprinosa i bogate publicističke djelatnosti.

V.

Kao istaknuti i ugledni znanstvenik profesor Sajko bio je član Hrvatskog nacionalnog znanstvenog vijeća (1994. - 1998.), sada Nacionalnog vijeća za znanost, najvišeg stručnog tijela koje se brine za razvitak i kvalitetu cjelokupne znanstvene djelatnosti i sustava znanosti u Republici Hrvatskoj.

Profesor Sajko bio je potpredsjednik Stalnog izbranog sudišta pri Hrvatskoj gospodarskoj komori (1991. - 2008). Na listi je niza inozemnih arbitražnih sudišta (Austrija, Slovenija, Slovačka, Ukrajina) te je kao arbitar pojedinac ili član arbitražnog vijeća sudjelovao u radu niza međunarodnih trgovačkih arbitraža, povezujući tako na najbolji način svoje znanstveno bavljenje materijom arbitražnog prava sudjelovanjem u praksi. Arbitar je na listi za Republiku Hrvatsku Međunarodnog centra za rješavanje investicijskih sporova (ICSID) (od 1999.). Član je Međunarodnog arbitražnog suda Međunarodne trgovačke komore u Parizu (2006. - 2012.).

Od osnivanja 2004. godine do danas profesor Sajko je predsjednik Centra za mirenje Hrvatske gospodarske komore.

O ugledu i vrijednosti opusa profesora Sajka govore podaci o članstvu u znanstvenim i stručnim asocijacijama. Član je Europske akademije znanosti i umjetnosti, u razredu društvenih znanosti, prava i ekonomije, dopisni je član UNIDROIT-a (Rim) te član Međunarodne udruge za međunarodno procesno pravo.

Profesor Sajko bio je predstavnik Republike Hrvatske u radu UNIDROIT-a, Haške konferencije za međunarodno privatno pravo, a sada je predstavnik Republike Hrvatske u radu Financijske mreže Europske komisije.

VI.

Djelo profesora emeritusa Krešimira Sajka, i kao znanstvenika i kao nastavnika, velik je i trajan doprinos hrvatskoj pravnoj znanosti i praksi, napose Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu kojemu je vjerno služio.

Zbog toga mu ovom *Spomenicom* nastavnici Katedre za međunarodno privatno pravo, svi drugi nastavnici predmeta Međunarodno privatno pravo s drugih hrvatskih pravnih fakulteta, svi nastavnici Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kao i mnogobrojni njegovi kolege iz zemlje i inozemstva, znanstvenici, suci, praktičari, odaju zasluženno priznanje i zahvalnost za njegov doprinos kao poštovanom nastavniku i znanstveniku.

Na zadovoljstvo svih nas koji smo od njega učili i s njim surađivali *professor emeritus* Sajko svoj plodni rad nastavio je i nakon umirovljenja, a radni zanos ne napušta ga ni danas.

Hrvoje Sikirić